

En ensam bonde plöjer sin mark i provinsen Takhar.

”Vi klarar inte en dålig

Situationen närmast ohållbar i den nordliga provinsen Balkh

TEXT & BILD: BÖRJE ALMQVIST

Mullah Hazruddin har tillsammans med några andra män och pojkar klämt in sig i ett litet rum i en byggnad vid byns skola. Rummet är kallt. Kylan tränger in och den lilla värmekällan, sandalinen, mitt i rummet räcker bara för att värma dem som får plats med benen under filtarna. De andra får frysa.

– Vi klarar inte en dålig skörd till. Om nästa skörd blir lika dålig som årets så kommer många familjer att lämna det här området, berättar Mullah Hazruddin.

Byn har fått besök utifrån. Från utlandet till och med. Det är man inte van vid i byn Chakanak i Alburs i Balkhprovinsen. Hit till de fattiga byarna tar sig inte ens de myndighetspersoner i provinshuvudstaden Mazar-i-Sharif som lovat hjälpa de utblottade och torkdrabbade bönderna.

Snön har fallit på den uttorkade jorden. Det regn som skulle ha gett

bönderna en skörd att leva på uteblev förra våren. Skörden torkade bort och det finns så gott som inget utsäde för sädden som redan borde ha påbörjats.

BÖNDERNA FÖRSÖRJER sig på regnbevattnat jordbruk, liksom så många andra jordbrukare runt om i Afghanistan. Det är ett riskabelt sätt att försörja sig på men det enda sättet att bruka jorden när det inte finns möjlighet till konstbevattning.

Här liksom på flera andra håll i västra och nordvästra Afghanistan, finns inte ens vattentäkter för dricksvatten. På vintrarna samlar folk snö (om det finns) som förvaras i grottor eller underjordiska cisterner (så kallade kanda). När våren kommer och snön smälter får kandans vatten tjänstgöra som byns dricksvatten fram till nästa vinter.

När det inte finns tillräckligt med

snö att samla hjälper biståndsorganisationer ibland till och forslar vatten i tankbilar och fyller på.

Om inte regnen kommer i rätt tid, på våren, går skörden förlorad. Sedan slutet av 1990-talet och under 2000-talet har det varit många år med torka.

– För sex år sedan hade alla familjer får här i byn men de senaste fem-sex åren har vi sålt av våra djur för att kunna köpa mat. Jag ägde tidigare över 50 får.

Idag har jag bara fem kvar, berättar Haji Shahabuddin, som är lärare i byns skola.

Snart vill man bjuda på lunch, bröd och te, men vi avböjer artigt. Tiden är knapp, vi måste vara ute ur området före klockan tre på eftermiddagen. Efter det sägs det att rövare lurar utmed vägen.

EFTER DET att regeringen tappade kontrollen över huvudstaden Kabul

” 2006 planterade jag 700 kilo och fick ingen skörd alls.

skörd till”

under en hel dag den 29 maj 2006 (i samband med de upplopp som uppstod efter en bilolycka med bland annat ett amerikanskt militärfordon inblandat) har säkerhetssituationen försämrats i norra Afghanistan.

Många vägar är inte längre säkra, särskilt under sena eftermiddagar och kvällar. En klart försämrad situation i jämförelse med när jag reste runt i norra Afghanistan i maj 2006 och återkom till Kabul ett par dagar innan upploppen.

När regeringen förlorade kontrollen i Kabul gav det en klar signal om dess oförmåga att ha full kontroll ens över huvudstaden.

Situationen för människorna i Shakanak är inte unik. På våren och sommaren 2006 kom torkan tillbaka och gav dåliga skördar, framförallt för det regnbevattnade jordbruket, som till stora delar torkade bort i många provinser.

Exakt hur många som förlorade sina skördar är oklart men FN och

regeringen talar om uppemot två miljoner människor som behöver hjälp med försörjningen fram till nästa skörd.

Alla säger samma sak:

– Det har inte regnat sedan i mars 2006.

FÖRST I NOVEMBER strax innan jag kom till norra Afghanistan kom regnen. Så rikligt att över 20 000 torkdrabbade människor i västra delarna av landet förlorade sina hem i översvämningar.

Men torkan har inte bara drabbat jordägande bönder.

– Jag äger ingen jord själv. Jag är lantarbetare och brukar arrendera mark. I år arrenderade jag 20 hektar regnbevattnad mark och sådde 350 kilo vete. Skörden torkade bort och det fanns inget arbete att få inom jordbruket, berättar Esmatullah i byn Awarzai i Takharprovinsen.

Hemma har han hustru, fyra små flickor och två pojkar att försörja.

– Tidigare hade jag 20-25 får men jag har tvingats sälja dem för att köpa mat. Under sommaren arbetade jag som daglönare i provinshuvudstaden Taloqan och tjänade 150 afghani om dagen (cirka 23 kronor). 70 afghani gick åt till mat och husrum varje dag. Nu är lönerna nere i 80 afghani om dagen för att det är så ont om arbetstillfällen nu när det har blivit kallt.

– Jag har inget utsäde och kan inte plantera något i år. Det är bara mellan 10 och 20 familjer av byns 350 familjer som har haft möjlighet att plantera. Vi behöver utsäde nu, för nu är det rätt tid att plantera regnbevattnat vete, säger Esmatullah bestämt.

FÖR JORDÄGANDE bönder och folk som kan arrendera regnbevattnad mark är regnen i november mycket välkomna. Förutsatt att det finns utsäde att tillgå. Totalt beräknas det användas 90 000-100 000 ton utsäde per år i Afghanistan men årets underskott beräknas till hela 30 000 ton. ▶

– Nu planerar staten att köpa upp 7 000 ton utsäde åt bönderna, berättar Enayatullah Ahmadi, chef för den afghanska biståndsorganisationen CoAR i norra Afghanistan.

Resten hoppas man att FN och andra biståndsorganisationer ska klara av. CoAR ska distribuera 1 000 ton, varav 400 ton i norra Afghanistan.

– För konstbevattnat vete och för bomullsskörden vill man inte ha regn i november. Risplantorna ska stå under vatten i september-oktober. Sedan måste marken torka innan vetet kan sås, förklarar Ahmadi.

Bomullen skördas i november och december. Om det regnar då blir bomullstrådarna sköra och odlarna får ett mycket lågt pris. Det tar minst tre dagar med sol och vind att torka den våta bomullen som måste skördas inom cirka en vecka efter det att den mognat. Vete planteras från november fram till i januari och på sina håll fram till i februari. I undantag fram till i mars.

Den stora frågan är nu om den rikliga nederbörden i form av snö, som i skrivande stund (mellandagarna 2006) fallit i Afghanistan, blir kvar. Förra vintern såg det lovande ut men snön smälte för tidigt och rann till stor del bort innan de kunde göra nytta i jordbruket.

HUR DET BLIR ÅR 2007 är omöjligt att säga. Det är många som hoppas att snön ska ligga kvar till våren och bli smältvatten till jordbruket och att det sedan ska följas av regn. Men oron inför framtiden är stor.

– 2005 planterade jag 210 kilo utsäde och fick en skörd på 6 300 kilo vete. 2006 planterade jag 700 kilo och fick ingen skörd alls, berättar Khali Mohibullah i den närliggande byn Dung Khalaq.

På frågan om han ska plantera igen svarar han:

– Jag har inte planterat någonting i år och tänker aldrig göra det igen. Nu kör jag en jeep med passagerare mellan distriktet Khwaja Ghar och Taloqan.

Bredvid honom står Mohammadi. En sliten man med väderbitet ansikte.

– Jag planterade 700 kilo utsäde och skördade 20 kilo vete. Jag

En gammal man i byn Chakanak i den torkdrabbade provinsen Balkh.

arbetar nu som daglönare och har jobb kanske var tionde dag. Jag har varken utsäde eller pengar att köpa något för. Jag har fru, en son och fem barnbarn att försörja. Ibland går vi hungriga.

Bortom byn breder den kulliga jordbruksmarken ut sig ända till horisonten men det är bara på ett fåtal platser man ser att det plöjts trots att det är över tre veckor in i den första såningsmånaden för säsongen. ■

Jobba hos SAK...

...alla lediga tjänster utannonseras på www.sak.se

Håll utkik!

